

Aanbevelingen voor Integraal Kustbeheer op Aruba

RapportRIKZ/2001.042

R. van Zetten & F. van der Meulen
Coastal Zone Management Centre (CZM-C)
Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat Generaal Rijkswaterstaat
P O Box 20907
2500 EX Den Haag, Nederland

T. van den Brink
Ecovision N.V.
P O Box 4160
Curaçao, N.A

October 2001

Aanbevelingen voor Integraal Kustbeheer op Aruba

R. van Zetten & F. van der Meulen

Coastal Zone Management Centre (CZM-C)

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Directoraat Generaal Rijkswaterstaat

P O Box 20907

2500 EX Den Haag, Nederland

T. van den Brink

Ecovision N.V.

P O Box 4160

Curaçao, N.A.

Inleiding

In Maart 2001 bracht de Arubaanse Minister van Economische Zaken, Toerisme, Sociale Zaken en Cultuur, Mevr L.L. Beke-Martinez, met een delegatie een bezoek aan Nederland. Ook het Coastal Zone Management Centre (CZM-C) was hierbij betrokken. Er is gesproken over de problemen van water- en kustbeheer op Aruba. Op verzoek van het CZM-C zijn daarna door het Departement van Economische Zaken een aantal studies opgestuurd die voor dit onderwerp verder van belang zijn. CZM-C (F. van der Meulen) heeft een bezoek gebracht aan de gevolmachtigd Minister van Aruba in Nederland, de Heer M. Kroes.

Als vervolg hierop, vond er van 12-13 September 2001 een missie van het CZM-C naar Aruba plaats. De missie bestond uit de heren R. van Zetten en F. van der Meulen (beide CZM-C) en T. van den Brink (Ecovision, Curaçao). Doel van de missie was om een duidelijker beeld te krijgen van de complexe problemen op het gebied van water-, kust-, en milieubeheer en om na te gaan of en hoe het CZM-C, in samenwerking met de Arubaanse overheid, kan bijdragen aan een oplossing van deze problemen.

Op een klein eiland als Aruba hangen alle problemen samen met het beheer van water, kust en het mariene milieu. Daarom wordt integraal kustbeheer (ICZM) gezien als de meest geschikte benadering om tot een oplossing te komen. Sinds de UNCED Conferentie in Rio (1992) over *Sustainable Development*, wordt ICZM overal ter wereld gezien als de meest geschikte aanpak om de complexe problemen in de kustzone te lijf te gaan. Kenmerkend voor ICZM is dat er sprake moet zijn van commitment van de deelnemende partijen over de wijze van integrale belangenafweging.

Over de noodzaak van ICZM en de bereidheid daartoe is gesproken met diverse personen van de overheid van Aruba (zie de lijst van bezochte instanties).

Scope van dit rapport

Dit rapport heeft niet de bedoeling om uitgebreid op allerlei zaken in te gaan. In overleg met de betrokken partijen is gekozen voor een kort verslag met aanbevelingen voor de grote lijnen die gevolgd kunnen worden. Indien hierover overeenstemming kan worden bereikt, is verder uitwerken altijd mogelijk op een later tijdstip. Dit rapport richt zich voornamelijk op de rol van de overheid.

De situatie op dit moment

Uit de gesprekken komt het volgende beeld naar voren:

- De druk op het eiland is groot, met name aan de oostkust van California Lighthouse in het noorden tot Ceroe Colorado in het zuiden (ca 35km). Hier bevinden zich: vrijwel alle hotels, met talloze strandrecreatie- en watersportactiviteiten; een raffinaderij; de open vuilstort; alle haven-activiteiten (cruise- en vrachtvervoer); een internationaal vliegveld; de meeste afvalwater behandeling; een wetland, tevens verzamelplaats voor effluent van rioolwaterzuivering; de meeste infrastructuur en bebouwing (op Aruba wonen ca 100.000 mensen). Het is juist ook aan deze kant van het eiland dat in het relatief rustige water, zich de uiterst belangrijke en kwetsbare, koraalriffen bevinden.
- Hoofdproblemen zijn: rioolwaterzuivering en afvalwaterbehandeling; vuilstort; raffinaderij; kwaliteit van de stranden en het zeewater (m.n. bij Palm Beach); het stellen van verschillende sectorale prioriteiten bij het oplossen van de problemen en een gebrek aan coördinatie.
- Er is door de band genomen het besef dat het met de huidige manier van ontwikkeling en beheer niet verder kan gaan en dat een integrale aanpak van de problemen inzake water- en kustbeheer voor Aruba nodig is. Schone stranden en een schoon, gezond marien milieu zijn het kapitaal van Aruba; een duurzaam beheer hiervan is vereist.
- Er zijn al verschillende studies op het eiland gedaan, die op problemen ingaan en die wijzen naar een integrale, samenhangende aanpak. Allemaal zijn zij geëindigd in de la: er is geen politieke wil, geen mankracht en er zijn geen fondsen om verder te gaan.
- Er worden door de politiek geen consequente keuzes gemaakt inzake van integraal water- en kustbeheer; daardoor blijven belangrijke besluiten in dezen uit, slepen dingen zich voort en gaan ondernemers en particulieren soms zelf ad hoc oplossingen uitvoeren; genomen besluiten kunnen soms door de politiek plotseling worden doorkruist; zo ontstaat er een situatie van wildgroei en ongecontroleerde ontwikkelingen; een samenhangend kustzone beleid is nodig om capaciteit op te bouwen en middelen vrij te maken.
- De regelgeving, die summier is, wordt dikwijls niet met sancties bekrachtigd, hetgeen weer wildgroei bevordert. Met het huidige instrumentarium zou reeds het een en ander kunnen gebeuren, wanneer daar voldoende draagvlak voor aanwezig is.
- De overheid, die niet onwelwillend is, heeft tekort aan capaciteit om de vele problemen aan te pakken, de waan van de dag regeert vaak.
- Door een bevolkingsgroei van 30-40% de laatste 10 jaar voldoet het voorzieningen-niveau niet meer aan de huidige situatie; er is daardoor achterstallig onderhoud. Aan een pro-active opstelling en samenhangende toekomstvisie komt men niet toe.
- Er is in eerste instantie geen behoefte aan nog meer studies; het wordt tijd dat er wat gedaan wordt.
- Het is moeilijk om de bestaande mensen met nog meer extra taken te belasten. Bestaande taken en mensen op een andere manier samenvoegen moet wel tot efficiency-verbetering leiden en biedt kansen om ICZM te laten slagen.

Aanbevelingen

Op basis van onze bevindingen gedurende de missie van 12-13 september jl., worden de volgende aanbevelingen gedaan:

I Op Aruba zelf

- Richt een interdepartementale Aruba Task Force ICZM op (ATFI) . Maak hierbij zoveel mogelijk gebruik van bestaande capaciteit. Hiervoor is een herindeling van bestaande taken en verantwoordelijkheden nodig van ambtenaren op de diverse departementen. De actie moet primair vanuit Aruba zelf komen. Dit geeft een betere garantie dat het ook werkelijk beklijft en tevens geeft het een grotere kans op verkrijgen van steun en fondsen (uit het buitenland), welke nodig zijn wil het proces van ICZM slagen.
- Taak van de ATFI is het parallel uitvoeren van: (i) een methode van belangenafweging en maken van een actieplan en (ii) het ontwikkelen van een lange termijn visie. In eerste instantie is het nodig om een inventarisatie te doen van wie doet wat en welke gegevens er al zijn; vervolgens kijken waar het zwaartepunt valt en van daaruit een centrale coördinatie opzetten. Onze indruk is dat de ICZM-taken momenteel teveel versnipperd zijn over verschillende ministeries. In een proces van ICZM komen alle invalshoeken tegelijk op tafel en kan er een samenhangende belangenafweging plaats vinden.
- Wil ICZM kunnen slagen dan moet er vanuit de politiek in elk geval een duidelijke, eenduidige aansturing zijn. Het verdient aanbeveling dit in het begin onder de premier te laten ressorteren. Verdere taakverdeling wordt op Aruba zelf beslist.
- Naast de ambtelijke organisatie bevelen wij aan een Aruba Beach Authority (ABA) op te richten. Die bestaat uit vertegenwoordigers van overheid en bedrijfsleven. Het aandeel van de overheid zou minder dan 50% moeten bedragen. De vorm van een (overheids) N.V. is bruikbaar. Doel van de Aruba Beach Authority is het dagelijks beheer en onderhoud van het strand en de kustwateren, het organiseren van een inkomstenstroom, (die deels wordt her-investeerd in de toeristische sector), en het promoten van het eiland. De overheid profiteert hiervan middels een vaste afdracht.
- De bestaande problemen in de toeristisch recreatieve sector moeten worden opgelost. De hiermee gemoeid gaande kosten belopen een orde van grootte van 100 miljoen gulden. Dat geld kan alleen worden gevonden door verschillende inkomstenstromen naast elkaar aan te wenden (giften uit Nederland, inkomsten uit de recreatie, (achtergestelde) leningen van Caraïbische banken). De ATFI en ABA dienen hier actief in te opereren, o.m. door het uitwerken van projectdossiers, voortvloeiend uit de lange termijn visie.
- Beschikbaarheid van een senior Arubaan met veel ervaring op diverse gebieden en respect bij de belanghebbende partijen, die het proces kan trekken, is belangrijk. Het proces dient bij voorkeur door een Arubaan getrokken te worden. Nederland kan daarbij assistentie verlenen. Voorts kan de samenwerking tussen Arubaanse en Nederlandse Departementen door een dergelijke persoon sterk bevorderd worden. Ook kan tevens overwogen worden een Nederlandse specialist aan te trekken.
- Een internationale conferentie op Aruba, die de schijnwerpers op het eiland richt, is een belangrijk punt in het proces van ICZM. Als thema kan gedacht worden aan gemeenschappelijke, zgn. kleine-eiland-problematiek in het Caraïbisch Gebied (biodiversiteit, kwetsbaarheid voor Global Climate Change (internationale

conventies); capaciteits tekorten), met als een agendapunt: internationale fondswerving. De conferentie en m.n. de follow-up kan een extra impuls krijgen wanneer op de conferentie een fonds wordt opgericht, bijvoorbeeld het fonds "Projecten ICZM Aruba".

- Omdat de Arubaanse stranden vrij toegankelijk zijn kan worden gedacht aan de oprichting van een "Aruba Marine Park", dat inkomsten gaat genereren. Eén van de taken van ATFI is dan het opstellen van een beheersplan voor dit Park. De exploitatie kan in samenwerking met de ABA (en eventueel met Bonaire of Saba) worden opgezet.

II In Nederland

- Richt een samenwerking Nederland-Aruba op. Dat zou het beste kunnen gebeuren in een vorm van een verdrag of twinning-overeenkomst. Nader dient te worden gezien welke departementen hierbij betrokken dienen te worden, bijv. een ministerie, een provincie of een waterschap. In elk geval Binnenlandse Zaken (BiZa) en Verkeer en Waterstaat.
- CZM-C heeft reeds enige activiteiten in de Caraïben: op Curaçao, op Bonaire, en in het kader van Marine Protected Areas (MPA's); bekeken dient te worden of en hoe Aruba hierbij kan aansluiten.
- Nederland kan helpen bij het geven van advies en bij de kennisuitwisseling ter ondersteuning van het proces van ICZM op Aruba (CZM-C).
- Een dergelijk proces kan alleen succes hebben als de Nederlandse inbreng een aantal jaren duurt en als het draagvlak op Aruba zelf ligt.
- Nederland kan helpen bij het verwerven van internationale fondsen (CZM-C).
- Bij het tot stand komen van ICZM op Aruba dienen ook de contacten tussen Binnenlandse Zaken in Nederland en haar vertegenwoordiging op Aruba nauw betrokken te worden.

III In de context van de verkiezingen op Aruba

- Uit de gesprekken is gebleken dat Aruba zich op een keerpunt bevindt: de laatste jaren is de bevolkingsgroei en de economische groei groot geweest; de reikwijdte en ernst van de ecologische gevolgen hiervan is nog niet altijd even duidelijk. De groei neemt nu af en het besef neemt toe dat economische groei en milieukwaliteit meer op elkaar afgestemd dienen te worden: m.a.w. hoe bereikt men een duurzaam Aruba? Aruba komt in een fase van bewustwording: waar staat het nu en hoe gaat men van hieruit verder? Wat worden de hoofdlijnen van ontwikkeling de komende jaren?
- In een dergelijke situatie is er, politiek gezien, ruimte voor nieuwe oplossingen. Dat is een goede basis voor de instelling en ontwikkeling van ICZM op Aruba.
- Dit rapport wil een bijdrage leveren aan de politieke besluitvorming die na de verkiezingen gaat plaatsvinden. De noodzaak voor integraal water- en kustbeheer is groot en verdient hier een prominente plaats in te krijgen.

Lijst van bezochte Instanties

Instantie	Gesproken met
Economische Zaken	Mw <i>L.L. Beke-Martinez</i> , Minister
Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI)	Dhr <i>H. van Trikt</i> , directeur Mw <i>M.Dijkhoff-Pita</i> , wnd. directeur Mw <i>E. Brown Thode</i>
Aruba Tourism Authority (ATA)	Dhr <i>C.E. Perez</i> , Ecotourism Project Manager
Dienst Openbare Werken (DOW)	Dhr <i>H.B.Th. Figaroa</i> , directeur; en medewerkers
Directie Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM)	Dhr <i>E.L. Lioe-A-Tjam</i> , directeur Dhr <i>H.A. Janssen</i> , Ruimtelijke Ontwikkeling en Planning
Ministerie van Justitie, Directie Wetgeving	Dhr <i>G. ter Weeme</i> , ass. directeur
Directie Scheepvaart	Dhr <i>Didder</i> , directeur Dhr <i>Van der Linden</i> Dhr <i>Arends</i> , Rampenburo, Dir Alg Zaken
Directie Landbouw, Visserij en Veeteelt (LVV)	Dhr <i>T.G. Damian</i> , directeur Dhr <i>C. Vredereg</i> , afd. Tuinbouw
Bestuurskantoor	Dhr <i>M. Kroes</i> , gevolmachtigd Minister van Aruba in Nederland

Dank

De hulp bij het opstellen van het programma op Aruba en het uitvoeren van de bezoeken, ontvangen van DEZHI, in het bijzonder van Mw Estella Brown Thode, wordt ten eerste op prijs gesteld. Verder gaat onze dank uit naar al de personen met wie gedurende de missie nuttige gesprekken zijn gevoerd.

Literatuur

- ATA 1998. *Aruba Tourism Market Development Trends in 1997 and Outlook for 1998*. Aruba Tourism Authority; Ministry of Economic Affairs, Tourism, Social Affairs and Culture.
- Boekhoudt, Byron 1998. *Autoridad pa Maneho y Investigacion di Costanan di Aruba (AMICA)*. Dir LVV.
- Boekhoudt, G.R. 1999. *Verkennd veldonderzoek Palm Beach ter voorbereiding van een mogelijk saneringsonderzoek*. Directie VROM.
- DEZHI 2001. *Jaarprogramma 2001 en meerjarenprogramma 2001-2005*. Directie Economische Zaken, Handel en Industrie.
- DEZHI 1999. *Correspondentie strandenproblematiek en Integraal Kustbeheer Aruba*. Directie Economische Zaken, Handel en Industrie.
- DOW 1997. *Afvalwaterstructuurplan Aruba 1997-2010*. Dienst Openbare Werken Aruba.
- WL 1998. *Integraal Kustbeheer Aruba*. WL|Delft Hydraulics